

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 21.6.2017

Esitetyn sote-rahoitusmallin taloustieteellinen tarkastelu osoittaa, että mallin perusrakenteessa on esitettyjen mahdollisuuksien lisäksi järjestelmän taloudellisen toimivuuden kannalta myös merkittäviä riskejä. Terveysmarkkinoiden taloustieteen empiirinen tutkimuskirjallisuus antaa viitteitä samaan. Nämä riskit on valmistelussa osin tunnistettu, mutta riskien tarkempi analysointi, kuten lainsäädännön arviointineuvostokin oikein lausunnossaan huomauttaa, on monilta osin vaillinaista.

Riskit liittyvät seuraaviin kysymyksiin (kts. "Lausunto sote-uudistuksen valinnanvapauslainsäädäntöehdotuksesta" 27.3.2017 sekä "Sote-uudistus 2016: Kommentteja suunnittelua varten" 23.9.2016, http://alueuudistus.fi/documents/1477425/2234118/SOTE_Aalto2.pdf/cdd37f1a-5fdd-4ba0-baa2-583501fcdcf):

1. kilpailu ja sen mahdollinen puute
2. kustannusten ulkoistus
3. asiakkaiden valikointi
4. palveluverkon hallinta
5. markkinoiden käynnistäminen

Ongelmallista on, että näin monimutkaisessa uudistuksessa useiden riskien edes kohtuullisen luotettava arviointi koko maahan kerralla implementoitavassa järjestelmässä on erittäin vaikeaa. Näyttää selvältä, että esitettyjen riskien arviointi ja karttaminen luotettavasti olisi mahdollista ainoastaan, jos uudistuksessa hyödynnettäisiin esitetystä poiketen valinnanvapauden alueellisesti vaiheittaista implementaatiota, jolloin havaitut ongelmat ehdittäisiin havaita ja korjata ennen riskien laukeamista koko järjestelmässä.

Käymiemme keskusteluiden perusteella vaiheittaisen etenemisen esteenä ovat seuraavat seikat:

1. Poliittisista syistä uudistuksen suunnittelun keskeisenä tavoitteena on ollut, että uudistuksen peruminen olisi tulevien hallitusten toimesta mahdollisimman vaikeaa.
2. Tämän tyyppisessä muutoksessa riskien minimointi edellyttäisi sellaista uudistuksen läpivientiä, jossa vaikeimmat muutoksen osat toimeenpantaisiin tavalla, joka olisi suunniteltu niin, että riskien lauetessa järjestelmän muuttaminen olisi mahdollisimman helppoa ja tehtävissä mahdollisimman pienin kustannuksin.
3. Edelliset 2 seikkaa ovat keskenään ristiriidassa.

Oskari Nokso-Koivisto
Projektipäällikkö
Aalto/taloustiede

Otto Toivanen
Professori
Aalto/taloustiede